

Inici / Actualitat / Assaig

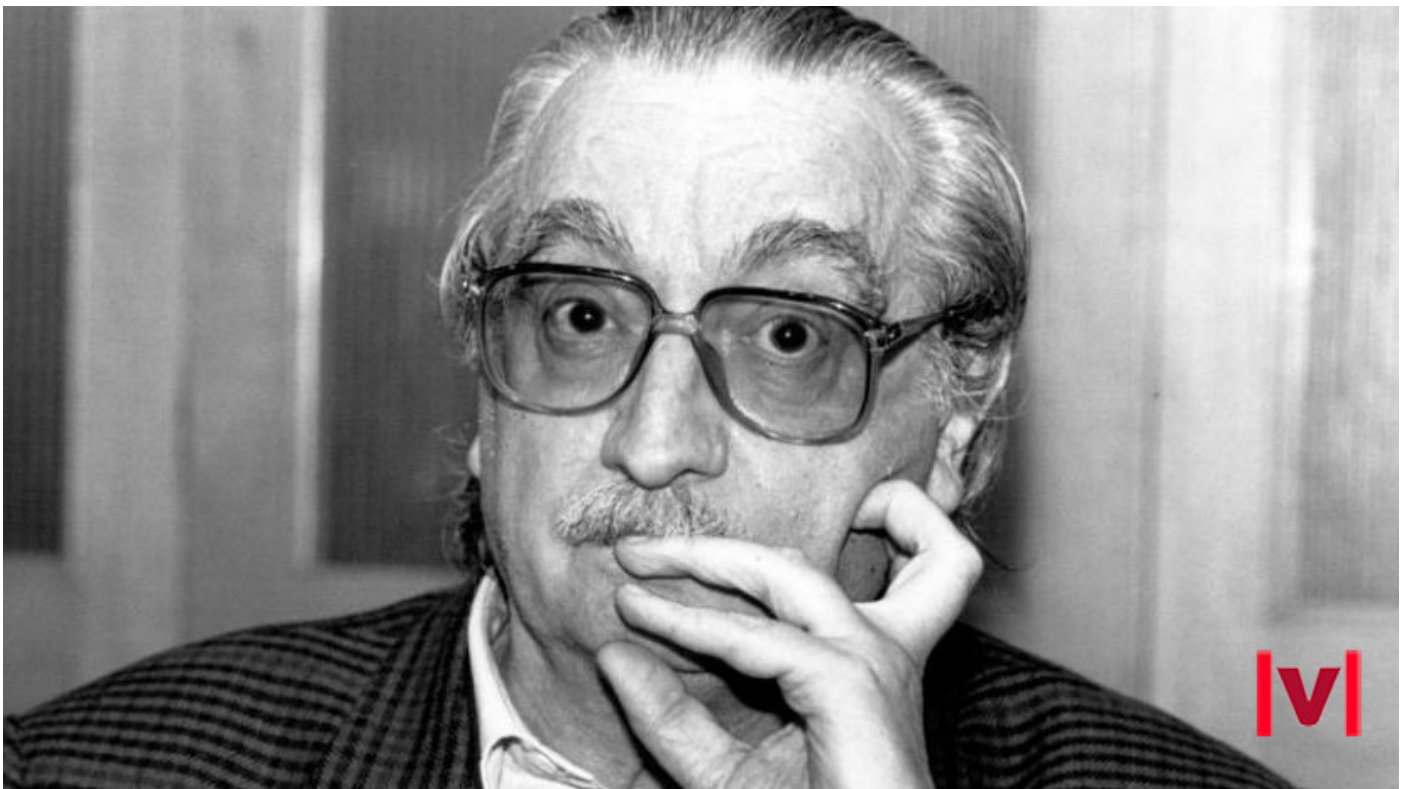
Notes de lectura: 'Joan Fuster, figura de temps', una aproximació des de la literatura comparada

per Enric Iborra

Assaig

Dissabte, 11 de desembre de 2021 - 06:00h

◀ 12

Notes de lectura: 'Joan Fuster, figura de temps', una aproximació des de la literatura comparada

Si creus en el periodisme independent i en valencià, agermana't a La Veu. A més ara podràs desgravar-te fins el 100% de la teua aportació. [Informa't ací](#)

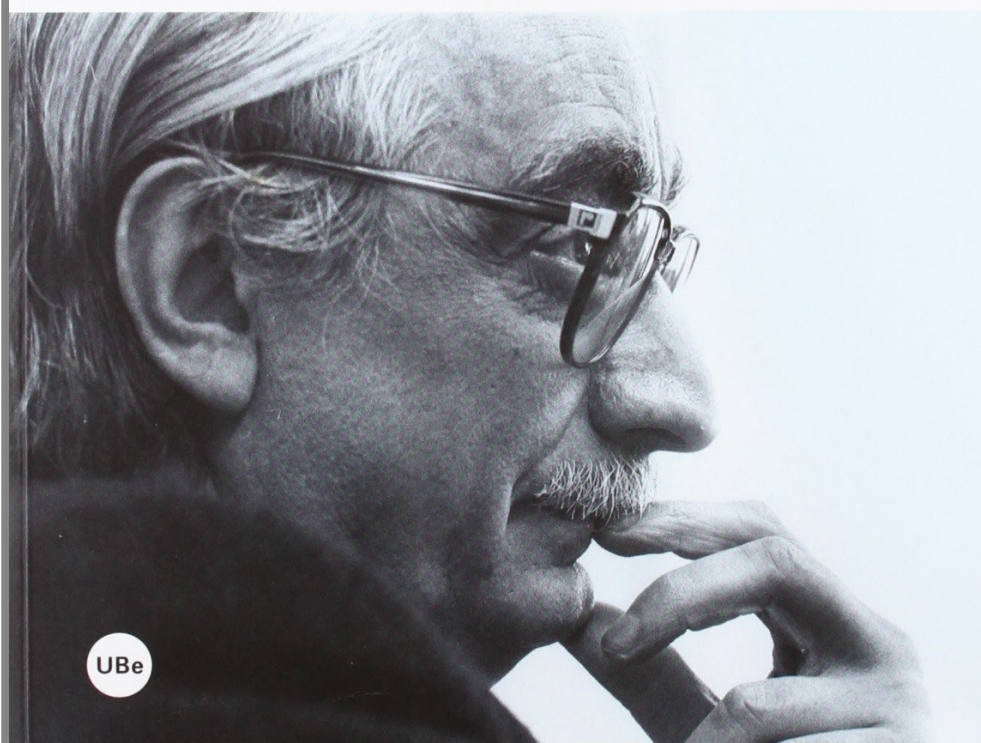
El 2012, vint anys després de la mort de Joan Fuster, es va celebrar a la Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona un simposi internacional sobre la seua obra. Les conferències pronunciades en aquell simposi, revisades i ampliades, van ser publicades el mateix any per les **Edicions de la Universitat de Barcelona** en el volum ***Joan Fuster. Figura de Temps***. Encara que inicialment no estava previst, aquest llibre es va convertir amb el temps en el primer títol d'una nova col·lecció de les **Edicions de la UB**, la **col·lecció Figura**, que dirigeix Antoni Martí Monterde, escriptor i professor de teoria de la literatura i literatura comparada a la Universitat de Barcelona, i coordinador del Grup de Recerca de Literatura Comparada en l'Espai Intel·lectual Europeu. Aquesta col·lecció, que ha publicat fins ara vuit títols, alterna tres tipus de llibres: la recuperació de textos desconeguts o oblidats de la història de la literatura comparada, la publicació dels resultats de la recerca col·lectiva del Grup i la de nous títols d'autors contemporanis. El nom de la col·lecció deu fer referència al títol que la va inaugurar, que al seu torn al·ludia al del primer lliurament del *Diari 1952-1960* de Fuster, *Figures de temps*; i també a l'assaig *Figura*, d'Erich Auerbach, una obra mestra de la literatura comparada i de la crítica literària, juntament amb *Mimesis*, del mateix autor.

Ara per ara, la literatura comparada és una disciplina exòtica en el nostre àmbit acadèmic, que continua dominat, o tancat, per la perspectiva *nacional* de cada una de les literatures. Això, és clar, està molt bé. Però està molt malament ignorar que la literatura, com la pintura i la música, parla un mateix llenguatge, encara que s'escriga en llengües diferents, i que l'enfocament comparatista comporta una actitud més comprensiva i més acostada al que és la realitat de la producció i del consum literaris. Més atractiva, també. Obliga a llegir d'una altra manera, més aprofundida i matisada.

Joan Fuster

Figura de Temps

Antoni Martí Monterde
Teresa Rosell Nicolàs (eds.)

Edicions de la UB (2012)

En un altre article m'agradaria comentar algun dels títols de la **col·lecció Figura**, però ara em limitaré al llibre que la va inaugurar, *Joan Fuster. Figura de Temps*. Un dels atractius de les ponències recollides en aquest volum és que la majoria enfoquen, més o menys explícitament, l'obra de Joan Fuster des de la perspectiva de la literatura comparada. Així, Dominic Keown, en «Joan Fuster, excepció o norma?», adverteix des de les primeres línies «que el fenomen Fuster, per excepcional que sembla en l'àmbit domèstic, no ho és tant vist des d'una perspectiva més internacional». Keown el compara directament amb George Orwell, i també amb alguns aspectes de l'obra crítica de T.S. Eliot. Les semblances entre Orwell i Fuster que destaca Keown no són gens forçades, sobretot la condició d'*outsider* que compartien tots dos en el camp de les lletres, així com un context literari molt polititzat, dividit entre els pols de

l'esteticisme i el partidisme. Per a Keown, l'obra de Fuster se situa en el centre del moviment ètic i estètic de l'Europa del segle XX.

- **Subscriu-te gratuïtament al nostre butlletí setmanal de novetats**

Enric Sullà, en «Una defensa de la crítica literària», parteix de l'extensa entrada que va escriure Fuster en el seu *Diari* sobre l'ofici de crític i la funció de la crítica literària, posant-lo en relació amb definicions, descripcions i defenses de la crítica extretes d'una sèrie de crítics com ara Thibaudet, Eliot o Valéry. És el mateix enfocament que trobem en «Figures i representacions de l'intel·lectual en Joan Fuster», de Jaume Pérez Montaner, en què analitza un dels principals motius temàtics de l'assaig fusterià.

«Joan Fuster i l'originalitat de ser un mateix. La riquesa teòrica de *Les originalitats*», de Neus Penalba, examina a fons l'escrit fundacional del Fuster assagista. Encara que *Les originalitats* va aparèixer un any després d'*El descrèdit de la realitat* (1955), la seua redacció és anterior. En paraules de l'autora, «Fuster hi construeix la seva particular mirada d'escriptor compromès amb la seva obra i el seu temps» i «es dóna a conèixer amb unes credencials intel·lectuals que ja no abandonarà, tot ingressant en el camp literari català com el Fuster *sencer* que tanmateix alguns crítics han provat de separar».

Salvador Company du a terme en «Un cas aberrant de megalomania demòtica. Fuster lector de March» una lectura dels assaigs de Fuster sobre la poesia d'Ausiàs March. Per a Company, Fuster va intentar comprendre Ausiàs March anant al fons d'ell mateix, recreant-lo en ell mateix com a lector. La seua descripció de l'estil de March és alhora, en bona part, aplicable al seu estil. La crítica literària es converteix en una forma d'autobiografia.

Antoni Furió, en «*Nosaltres els valencians*, cinquanta anys després», reprova la tendència a considerar *Nosaltres, els valencians* com «un llibre menor, d'interès més domèstic, gairebé un *excursus*, una desviació, en el conjunt de la seva obra, i aliena a aquesta, imposada per l'anormalitat de les circumstàncies historicopolítiques i que ha acabat per eclipsar la resta de la seva producció literària». Furió reivindica el caràcter assagístic de *Nosaltres, els valencians* i defensa que no hi ha solució de continuïtat entre aquest llibre i la resta de la seva obra, i que no representa tampoc una cesura o una «anormalitat» en la tradició del valencianisme, sinó la continuïtat d'aquesta tradició, actualitzada i adaptada a les preocupacions dels nous temps. Pau Viciano, per la seua banda, repassa en «Joan Fuster: una obra cívica entre la història i la política», la relació entre els assaigs de Fuster de caràcter històric i la seua relació amb la política, i posa en qüestió algunes impugnacions que s'han fet a aquesta part de la seua producció, sobretot l'acusació de fer servir un plantejament «essencialista».

La perspectiva comparatista que predomina en aquest llibre culmina en l'assaig que el tanca, «Joan Fuster, assaig i europeisme», d'Antoni Martí Monterde, que ressegueix una de les característiques més interessants de l'obra de Fuster: el fet que «tots els seus escrits parteixen d'una nítida vocació i voluntat de pensar i pensar-se en clau europea», des dels escrits de la primera època en què es posiciona contra determinats intel·lectuals espanyols, com ara Ortega Gasset i Laín Entralgo, fins als assaigs posteriors en què eixampla el seu conjunt de referències, a partir sobretot de la lectura de Sartre i de Valéry, o de Robert Escarpit.

Joan Fuster. Figura de Temps ja fa deu anys que es va publicar, però el seu interès continua intacte. Ara que estem a punt de commemorar el centenari del naixement de Joan Fuster és un bon moment per a recordar aquest llibre. Per a llegir-lo.

Més llegides

1. **Parlem de Bromera amb Josep Gregori i Gonçal López-Pampló**

2. **'Contra les aules', de Tomàs Llopis**

3. **Notes de lectura: 'Hem d'acostar-nos més a València', el Pla que escoltava a Joan Fuster**

4. **Som aigua i paraules: sobre 'La inquietud' de Lourdes Toledo**

5. **Els més venuts a Quart Creixent, de Palma**

